

Deseraikitzen

ULA IRURETAGOIENA

Azaroak hitzaldi eta jardunaldiz blai utzi gaitu. Hiria eta arkitektura gaiak jo dutenetan, energia eta orotariko baliabide materialen kontsumoaren gaineko ardura agertu dute, bizi ditugun hilabeteen sintonia bat bezala, zirrikitu guztietan presente dagoena. Audientzia ikusita batzuetan ematen du badagoela eraldaketarako oinarriren bat mugitzen eta besteetan ezetz, zuzentasunez hitz hutsak direla edota kapitalaren trikimailu bat batzuk gehiago pobretzeko gutxi batzuen poltsikoaren mesedetan.

Aretoan eskua altxatu du norbaitek eta galdera bota du: posible al da eraikin bat jasangarri izatea? Harrigarria bada ere, informazio gutxi daukagu ezer esateko, eta edonola ere, erantzuna azalpenez eta ñabarduraz josita legoke. Orain arte bi lan ildo nagusitu dira: arrotzeria eta energia berriztagarrien teknologia hobetzen eta bioklimatikako diseinuko teknika pasiboak eraikinetan txertatzen. Ematen du eraikuntza-ikerketaren hurrengo urratsa izango dela, eraikuntza-materialen "trazabilitatea" egitea, hots, material bakoitzaren produkzio, garraio eta eraikuntzak sortzen dituen CO2 isurketa eta aztarna-ekologikoa zenbatzea, eta zehaztea zein eragina duen gure osasunean material bat arnastu, ukitu eta inguruan dugunean. Eta garrantzitsuena: bildutako informazioa komunikatu. Zigarro paketeen osasun-ondorioak ageri diren bezala, sintetikoa den material baten ondorio-katea ikusgarri egitea funtsezkoa da balorazio bat egiteko.

Eraikin jasangarriaren errezeta itxi bat eskuratzeko aldera, batzuetan sinplifikazio zakarretara iritsi gara, adibidez, egurrez eraikitzea jasangarria dela esateraino. Aguakatea elikagai jasangarria dela baieztatzea bezalakoxea. Nola, nondik eta abar luzea aztertu behar erantzuteko. Baina ziurtasuneko erantzun bat behar bada, hemen bat: itsas labarrean eraikitzea ez da sekula jasangarria izango –ez eraikitzea erantzunik jasangarriena da– eta toki baten eraikuntza-material eta material-ezagutzaren maparekin lortu dezakegu bide posible bat egitea. ●

IREKIA

Jaurlaritza, espetxeez faltsukerian?

ZIGOR OLABARRIA OLEAGA

Eusko Jaurlaritzak espetxe eskumena hartu eta urtebetera, egindako bidearen balorazio oso baikorra egin du Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako sailburu Beatriz Artolazabalek, Eusko Legebiltzarreko Giza Eskubideen Batzordean, azaroaren 16an: "Pauso azkarrak, luzeak eta seguruak eman ditugu".

Jaurlaritzak helburu nagusi bat ezarri zion bere buruari eskumena hartzean: presoaren %40 egotea 3. graduaren erregimen irekia delako birgizarteratze datu onenak ematen dituenak. Irailaren 26an, Zaballako Arabako espetxean, Artolazabalek nabarmendu zuen bere sailaren lanari esker helburu horretatik "oso hurbil" gaudela EAEko espetxeetan. Datu zehatzik ez zuen eman, ordea.

Sailburuak azaroan Legebiltzarrean emandako datuen arabera, 1.562 preso daude Basauri, Martutene eta Araba espetxeetan, eta horietatik 441 daude 3. graduaren. Kopuru horiek hartuta, matematikak dio %28,2koa dela 3. graduaren dagoen preso kopurua. Jakina, subjektiboa da %40ko helburuarekiko 11,8 puntuko aldea (%29,5) "oso hurbil" egotea den edo ez, baina beste datu batek lagundu dezake neurria hartzen: Espainiako Espetxe Erakundearen datuen arabera, 2021eko urrian, Jaurlaritzak eskumena hartzean, %27,03 ziren 3. graduaren zuden presoak. 1,17 puntuko igoera, beraz. Ez dirudi hain baikorki baloratzeko moduko datua. Agian Jaurlaritzak ez ditu aintzat hartzen behin-behinean preso dauden 181 pretsonak portzentajeak ateratzeko orduan. Ez litzaidake zuzena irudituko, presoak baitira finean, epaiketa edo kondena gabe preso gainera, baina kontuak horrela aterata %31,93 lirateke 3. graduako presoak egun, eta 2021eko urrian eskumena hartzean, %31,22. Hau da, %40ko helburuarekiko aldea gutxiago litzateke, 8,07 puntu, baina aurrerapena are mantsuagoa, 0,71 puntuko igoera –eta %31tik %40ra pasatzea ez da horren erronka handia–. Berriz ere: ez dirudi hain baikorki baloratzeko moduko datua.

Zerrendatu zituen lorpenen artean, honako hau ere azpimarratu zuen Artolazabalek: urtebetean Jaurlaritzak hamabi etxebizitza "gaitu" dituela ziurtatu zuen, "100 presori" aukera ematen diotenak zigorra espetxetik kanpo betetzeko: sei Araban, hiru Gipuzkoan eta 3 Bizkaian. Bizkaiko eta Gipuzkoako egoera ez dut ezagutzen. Baina, Arabari dagokionez, etxebizitza horiek funtzionamenduan zuden jada Jaurlaritzak espetxeen kudeaketa hartzerako. Aldea da lehen Aldundiaren ardurapekoak zirela, eta eskumenaren transferentziarekin Jaurlaritzak hartu dituela bere gain. Jaurlaritzak ez du Araban bederen etxebizitza berririk "gaitu", "gaituta" zuden aurretik.

Zailtasun propio eta heredatuak ez dira gutxi, eta urtebete epe estuegia da, akaso, epaitzeko "pertsona zentroan" jarri nahi duen "euskar espetxe eredu" berraren ezarpena –bide batez, horra oximoron borobila: "pertsona zentratutako espetxea"; hala ere, denak eraitsi bitartean, ongi etorriak espetxeak presoentzako bizigarriago egiten dituzten neurriak–. Baina zintzotasuna, datuak ez bihurritzea eta errealitatea ez desitxuratzea, gaurdanik exijitu beharreko zerbait da. ●